

POLITSEILEHT

ADMINISTRATIIV-ÕIGUSLIK AEGKIRI.

Nr. 13 (327)

31. märtsil 1928 a.

VIII. aastakäik

Ilmub üks kord nädalas — igal laupäeval.
 Tellimise hind: aastas . . . . . Kr. 10.—
 poolaastas . . . . . „ 5.—
 veerandaastas . . . . . „ 2.50

Siseministeeriumile alluvatele asutustele ja nende ametnikkudele on tellimise hind:
 aastas . . . . . Kr. 8.—
 poolaastas . . . . . „ 4.—
 veerandaastas . . . . . „ 2.—
 Üksik number maksab 25 senti.

Avatud k. 1/29—1/23. Toimetaja kõnetunnid k. 12—1
 Toimetus ja kontor: Tallinn, Toompea lossis. Tel. 7-24
 Kuulutuste hinnad:
 1/1 lehek. . . . . Kr. 40.— || 1/4 lehek. . . . . Kr. 10.—
 1/2 „ . . . . . „ 20.— || 1/8 „ . . . . . „ 5.—
 1/3 „ . . . . . „ 13.50 || 1/16 „ . . . . . „ 2.50
 Tunnistuste kaotuste kuulutused Kr. 1.—
 Lehe eesküljel 75% o, tekstis 100% kallim.
 Aadressi muutmine 30 senti.

Aadress kirjade jaoks: Tallinn, Postkast nr. 338
 Jooksev arve Eesti pangas Tallinna osak. nr. 543

Sisu: 1) E. Mets, Reklaam-loteriid ja loteriiseadus. 2) Politsei salakiri endistel aegadel. 3) Schiff-reerimise masinatest. 4) Mõnd allkirjade võltsimisest. 5) K. Kütt, Veel kord elanikkude registreerimisest. Ebausk ja kuritegevus. 7) Ametlik osa 8) Küsimusi ja kostmisi. 9) Kuulutusi

Reklaam-loteriid ja loteriiseadus.

Politseikooli direktor E. Mets.

Tallinna suuremates lehtedes leidis mõne aja eest kuulutus, et shokolaadivabrik „Kave“ korraldab 3. aprillil s. a. järjekordse, hinnata reklaam-loterii. Nagu neist kuulutusist näha, muutuvad sarnased loteriid korrapärasteks ärilisteks tehinguteks. Tahaksin võtta kõne alla, kuidas suhtuvad sarnastesse loteriidesse maksivad seadused, s. o. loteriiseadus, Balti eraseadus, ja kuidas peaksid neisse suhtuma politseivõimud.

Loteriiseadus („R. T.“ nr. 53 — 19 a.) käsitab loteriide korraldamist puhtvormaalsest küljest: kes ja missugustel tingimustel võib korraldada loteriisid. See seadus ei puuduta loterii mõistet ja selle sisu, seda käsitab B. e. s. §§ 4346—4352. § 4346. nimetab loteriiks lepingu, mille järele asjaomanik mängib välja asja kindlaksmääratud kava järele, mängust osavõtjad aga omandavad võimaluse võita seda asja kas teatud sissemaksu eest või

Ilmus trükist

A. LOORITSA

Ilmus trükist

„Vallaomavalitsuste arvepidamine“

Siseministeeriumi administratiiv-ala kirjastuse väljaanne.

Hind riigi- ja omavalitsusasutustele ja -teenijatele Kr. 2.50, eraisikutele ja -asutustele Kr. 5.

Saadaval „EESTI POLITSEILEHE“ talituses, Toompea lossis.

ka selleta. § 4348. nimetab veel, et loteriid võib korraldada ainult valitsusvõimude loaga. Loteriiseadus näebki ette korra, kellele ja missugustel tingimustel võivad valitsusvõimud lubada loteriide korraldamist. Luba antakse „seltsidele ja asutustele ainult heategelisteks, kunstilisteks või teaduslikkudeks otstarveteks.” Järelikult ei saa ükski selts ega asutus, ammugi mitte eraisik, korraldada loteriid valitsusvõimude loata.

Kui nüüd vaadelda käesolevat juhtumust, siis leiame, et see on loterii selle sõna otsekoheses mõttes. Loterii korraldamise tingimused seisavad selles, et ettevõtja loosib välja rea asju ja sellest võivad võtta osa isikud, kes on ostnud „Kave” vabriku saadusi teatud summa ulatuses. Seks peavad soovijad esitama vastava summa väärtuses etikette, mille vastu antakse pilet, see annab õiguse võtta osa loosimisest. Seejuures pole tehtud tingimuseks, et etikettide esitaja oleks pidanud ise ostja olema, vaid ta võib etikette teistelt koguda või koguni korjata tänavalt. Seepärast nimetabki loosimise korraldaja loosimist hinnata loteriiks. Vabrikule on lõpuks ükskõik, kas see või teine ostab tema kaupa, peasi, et seda ostetakse võimalikult suuremas määras. Ainuke, mis võiks vabrikut huvitada, on see, et etiketid poleks järele tehtud.

„Kave” vabriku juhatus loosib välja rea asju (auto, kuld kellad, raadioaparaadid jne.), see ongi esimene nõue B. e. s. § 4346-st. Edasi seab korraldaja üles tingimused, missugustel võib võtta osa loosimisest. Kolmandaks omandab piletiomanik õiguse osa võtta loosimisest või nagu B. e. s. nimetab „omandab võimaluse võtta” loosimisele määratud asja. Lõpuks näeme veel, et osavõtt ei olene sisseastumisest, vaid võib olla ka tasuta, ja see viimane asjaolu ongi vist tekitanud arvamise, et sarnast loosimist ei saa võtta loteriina. B. e. s. aga jätab selle täiesti lahtiseks ja ei loe oluliseks, et osavõtmiseks peab

maksma teatud summa sisse. Et siin on tegemist loteriiga, siis peab selle korraldajal olema siseministeeriumi luba. Minu teada „Kavel” sarnast luba ei ole ja ei saagi olla, sest loteriiseadus võimaldab anda luba ainult seltsidele teatud otstarbekes.

Nüüd jääks selgitada, kuidas peaks suhtuma sellesse loteriisse politsei? Siin ei ole vist kahtlust, et kui mõnesugune toimetus ripub sellekohasest loast ja luba puudub, tuleb toimetus ära keelata; pidades silmas, et loteriiseaduse täitmise järelevalve lasub politseil, siis peaks politsei selle ära keelama. Vähe sellest r. tr. s. loeb loata loterii korraldamise karistatavaks süüteoks ja § 47 näeb ette vastava karistuse. Sellest järeldame, et politsei peaks ära keelama „Kave” poolt korraldatava loterii ja võtma korraldaja kohtulikule vastutusele.

Viimasel ajal on aset leidnud peale kõnesoleva veel teised täiesti isesugused reklaam-loteriid, väliselt nagu loa põhjal ja kõigiti süütult. Need on suuremate „miljoniliste” loteriide kõrval-loteriid. Asi seisab selles, et heategevad seltsid, kes viimasel ajal korraldavad suuremaid loteriid, vastava loa põhjal, on välja mõelnud huvitava ergutusabinõu pileтите müümiseks. Selleks korraldatakse iseseisev loterii pileтите müüjate vahel. Kes on rohkem või teatava arvu pileteid müünud, nende vahel loositakse välja rida asju ja seega ergutatakse kiiremale ja suurema hulga pileтите müümisele, ühe sõnaga reklaam-loterii. Neil ühinguil on siseministeeriumi luba üldloterii korraldamiseks, aga reklaam-loteriiks mitte ja korraldajad vaatavad sellele kui ergutusele, mitte kui loteriile. Korraldajad ei saaks tugeneda arvamisele, et kui ühinguile on antud luba loterii korraldamiseks, siis võib ka piiramult korraldada kõrvalloteriid. Loteriiseaduse § 9. ütleb, et „keelatud on mitut iseseisvat loteriid ühendada”. Nii ei ole kirjeldatud võte lubatav.

Politsei salakiri endistel aegadel.

Politsei on vist küll alati ja kõikjal tarvitanud salakirja avalikkudel dokumentidel või õigemini salajasi kokkuleppemärke, mis arusaadavad ainult politseiametnikkudele, ja seegi mitte kõigile, vaid ainult neile, kellesse asi puutub. Mõni ilmsüütu punkt, komma või kriips mingil paberil või dokumendil näitab asjast huvitatud ja as-

jasse pühendatud ametnikule, milles seisab asi. Politsei vajab sarnaseid märke oma tegevuses; nad ei tohi paista silma kodanikule, kelle käes vastav dokument, ja peavad siiski andma teatavat pilti vastava isiku suhtes või vastama mõnele tähtsale küsimusele. Nagu tähendatud, on sarnast salakirja pea alati tarvitatud, seda tarvita-

takse osaliselt siin ja seal veel praegugi, suurt tähtsust sellel aga enam ei ole, igaühes kaugeltki enam seda tähtsust, mis oli politseilisel salakirjal möödunud sajanditel. See on ka arusaadav. Meie päevil töötab post, töötavad telefon ja telegraaf niivõrd kiirelt ja täpselt, et pole mõtet teisele politseiasutusele üle anda mingisuguseid salateateid kokkuleppemärkide abil. Viimane tee on traadita telefoni ja telegraafi, traadita piltide edasiandmise ajajärgul liig ebapraktiline, liig pikaldane ja keeruline selleks, et teda kasutada. Ja mis jaoks on, näit., vaja mõnele passile teha mõni kokkuleppemärk, kui passiomaniku kohta võib tarvilisi teateid saada kas või telegraafiteel. Pealegi on kokkuleppemärgid teatud saladus, mis rippuvalt asja iseloomust teada paljudele ametnikkudele, nii et sarnane saladus õieti saladus polegi. Peale selle on niisugune talitamisviis salamärkide abil veidi alandav nii kodanikule kui ka politseivõimudele enestele.

Varematal aegadel aga oli asi sootu teie rippuvalt nimelt sellest, et teadete edasiandmise võimalused olid väga piiratud. Sel ajal mindi välja sellest, et post, näiteks, Londonist Pariisi jõuab parimal juhtumusel samal ajal kui reisijagi, harilikult aga hiljem; teateid oli vaja edasi toimetada ühest või teisest isikust ja siis kasutati teadete edasiandmiseks — vastav isik ise, selle passile või soovituskirjale jne. tehti kokkuleppemärke, mis silma ei paistnud kodanikule, kuid küllalt arusaadavad olid politseile ja asjast huvitatud võimudele. Sarnaste märkide sihiks oli muidugi eeskätt näidata, kuivõrd soovitav on ühe või teise isiku viibimine teise riigi piirides.

Eriliselt õitses politseilise salakirja või n. nim. dekoratiivse kirja tarvitamine endistel sajanditel Prantsusmaal, kus seda hakati laialdaselt tarvitama Louis XV valitsemise ajal. Salakiri seati sisse politsei tungival nõudmisel ja seda tarvitati kõigepealt prantsuse diplomaatide poolt, kes asusid välismail. Kõige enam tarvitati salakirja diplomaatiliste agentide poolt soovituskirjade väljaandmisel võõra riigi kodanikkudele, kes tahtsid sõita Pariisi. Need soovituskirjad moodustasid enesest õieti korrapärase teadete kogu, sest kõik kasutati soovituskirjas ära salajaste teadete edasiandmiseks: kirja suurus, joonistuse viis, kirja ametlik number, paberi värv jne. jne.

Kaartide või soovituskirjade värv (arvesse on võetud prantsuse politsei prak-

tika) ütles politseile, mis riigi kodanikuga on tegemist. Valge soovituskirja paber tähendas Portugali kodanikku, punane — Hispaania, sinine — Prantsusmaa, kollane — Inglismaa, roheline — Hollandi, hall — Sardiinia kodanikku jne. Mõned kirjad olid ka kahevärvilised, nimelt valiti niisugune paber ülejäänud riikide kodanikkude tähendamiseks, samuti ka mõne saksa linna, saksa osariigi jne. kodaniku märkimiseks. Mis siin silma torkab, on muidugi kõigepealt see, et kodakondsust ei loetud võimalikuks märkida avalikult ja tähendada, et selle ettenäitaja hra X. on (näiteks) Hispaania kodanik. See loeti ebaviisakaks ja umbusalduse avalduseks teatava riigi suhtes; kuid ebaviisakaks ei loetud salakokkuleppemärkide tarvitamist!

Need märgid andsid võimalikult täie pildi soovituskirja omaniku kohta ja üksikutele kommadel ja punktidel võis olla otsustav, mõnikord isegi hädaohtlik ja hirmus tähendus, millest aimugi polnud kirja kandjal ja ettenäitajal. Nii võis juhtuda, et kirja omanik viis ise oma surmaotsuse politseisse, sai ise sel viisil politseiametnikuks iseenda suhtes, toimetas ise ennast politsei kätte, mitte teades kui tähtis on politseile tema taskus olev „soovituskiri“. Kõik märgiti soovituskirjale salamärkide abil, mis tol ajal näis olevat tähtis ametvõimudele, muu seas leiame märkide abil edasiandatud andmete hulgast rida andmeid, mis oleks võidud meie arusaamise järgi väga hästi avalikult märkida kirjale. Kuid nagu kodakondsuse suhtes, nii peeti ka mõne teise andme suhtes ebaviisakaks selle märkimist avalikult soovituskirja. Salajasel viisil märgiti soovituskirja: isiku kodumaa, välimus, näojooned, vanadus, seisus, usk, iseloom, and, haridus, head ja halvad küljed, temperament, teadmised, varanduslik seis, poliitiline meelsus, kahtlustused poliitilises mõttes, reisi eesmärk ja põhjus, kehalised vead, mis silma ei torrganud, perekondlikud teated jne.

Berliini 1926. a. politseinäitusel võis muu seas ka silmitseda mõnd sarnast soovituskirja. Neist mindi harilikult mööda, sest vaadata oli muidugi palju, võib olla isegi liig palju, kuid need soovituskirjad on seda väärt, et nende juures veidi peatuda. Keda see küsimus huvitab, leiab selle kohta rikkalikku materjali raamatust „Das deutsche Gaunertum“, IV osa; autoriks on Friedrich Christian Benedikt Avé-Lallement; raamat ilmus 1862. a. F. A. Brockhausi kirjastusel Leipzigs (v. ka Polke, „Die dekorative Polizeischrift“ aegkirjas

„Internationale öffentliche Sicherheit“ nr. 10 — 1927. a.)

Välja pandud oli muu seas soovituskiri, mis antud prantsuse esindaja poolt Lissabonis, Portugalis, kellelegi Alphons Dangeha'le. Kiri oli valgel paberil, tähendab ettenäitajaks oli Portugali kodanik. Reisi- ja vanadus oli 30 ja 45 a. vahel, mis selgub kaardi välimusest (kaardi raam oli kaheksanurgeteline). Vanadus anti nimelt teada raami kaudu, mis ümbritses soovituskirja. Ümmargune raam tähendas vanadust kuni 25 eluaastani, ümmarik-pikergune — kuni 30 aastani, kaheksanurgeteline — kuni 45 aastani, kuuenurgeteline — kuni 55 aastani, neljanurgeteline — kuni 60 aastani ja mõni teistsugune — üle 60 aasta. Välimus kirjeldati samuti tähendatud raami abil. Kõnesolev reisija oli pika kasvuga, mis selgub raami laiusest ja sirgetest raamijoontest. Kui isik oli peale selle veel ilusa välimusega, siis märgiti seda lainetaoliste joontega. Keskmise kasv tähendati kitsama raami abil, kena välimus sarnasel korral — väikeste lainetaoliste joonte abil jne.

Suurt rõhku pandi tol ajal nähtavasti näojoontele. Alphons Dangeha oli just mitte ilusa, kuid siiski sümpaatliku näoga meesterahvas, mis selgub roosist, mis joonistatud raami ülemise osa keskspaika. Teised lilled, loomapead jne. tähendasid jällegi midagi teist, võib öelda, et igasuguseid näojooni osati fikseerida sarnaste joonistuste abil. Tähelepanu pöörati isegi sellele, kas reisija kannab parukat või mitte. Jaataval korral joonistati lillele või loomapeale veel konnakarp. Kui isiku silmad olid vigased, siis märgiti seda ühe või kahe punkti abil, mis asetati joonistusele, mis märkis näojooni. Siinkohal võiks vast ehk tähendada, et meie küll teame praegu paljude salamärkide tähendust, siiski pole meil teada kõik, ja nii mõnigi komma jääb nähtavasti igaveseks ajaks nende saladuseks, kes nii palju vaeva näinud punktide ja kommade asetamisega soovituskirjadele ja neile igasuguste tähenduste andmisega.

Kui raami ümber oli põimitud lint, siis tähendas see, et ettenäitaja on abielus, poissmeestel ja vallalistel üldse puudus sarnane lint. Varanduslik seis anti teada väikeste joonistatud nõobileste abil, mis asetati raami külge. Kui need nõobilesed puudusid, siis tähendas see, et ettenäitaja on varanduslikult kehv inimene, 12 nõobilestest tähendasid, et reisija on õige jõukas inimene, neli nõopi (kõnesolev juhtumine)

tähendasid, et ettenäitaja pole vaene. Nõobileste arv 4 ja 12 vahel tähendas vastavalt suuremat või väiksemat jõukust. Reisi eesmärk märgiti samuti raamisse: portugallase soovituskiri, millest meil praegu on jutt, näitab, et tema sõidu eesmärgiks oli astuda sõjaväeteenistusse (raami alumises osas leidub neli ringi). Teised reisi eesmärgid tähendati järgmiselt: abielumise soov märgiti lindi abil, mis leidis raami ülemisel poolel, vaimulikku seisuse astumise soov märgiti väikese ringi abil, mis asetati raami ossa, kodanlisse teenistusse astumise soov märgiti kahe väikese ringi abil, mis asetati raami ülemisse ossa ja nimelt sinna, kuhu märgiti näojooned lilled ja loomapeade abil. Sarnast soovituskirja silmitsedes peab küll ütlema, et iga ring ja iga pael paistab olema oma kohal, näib nagu oleks kõik need konnakarbid, lilled, sirged ja lainetaolised jooned ainult selleks, et ilustada soovituskirja joonistust; et kõik see asi aga oli hoopis teisiti, seda nägime eelpooltoodust.

Ka usutunnistusele pandi tol ajal arusaadavalt suur rõhk. Seda tähendati järgmiste märkide abil, mis asetati reisija nime lõppu: koolon (:) tähendas, et reisija on rooma-katoliku usku, semikoolon (;) — et ta on luteri usku, komma (,) — et ta on reformeeritud usku, kriips (—) — et ta on juudi usku, punkt (.) — et ta on naturalist; kui märk puudus, siis tähendas see, et tegemist on jumalasalgaajaga. Niimoodi olid tähtsad ühelt poolt kõiksugused märgid, niimoodi aga oli teiselt poolt tähtis ka igasuguste märkide puudumine.

Palju tähelepanu pöörati isiku iseloomule. Kui inimene oli iseloomult ja mõistuse arenemiselt vastuvõetav või „mõistlik“, nagu siis tähendati, siis asetati reisija nime alla märk —. Sirge joon samal kohal tähendas piiratud mõistust, keeruline joon — lollust. Kergemeelsus märgiti lainetaolise joone abil nime alla. Ausus, ausameelsus ja otsekoheus tähendati kahe kriipsukese abil ("), mis samuti asetati nime alla. Nime lõppu pandi punkt, kui reisija iseloomu iseärasus oli armastuse tuhin. Ei saa siin mööda minna sellest nähtusest, et ametvõime huvitas tol ajal nähtavasti kõik, sest ainult sellega oleks seletatav, mis pärast soovituskirjale ka tähendati, kas keegi armastab naisi (või mehi), kas reisija on kergemeelne jne. Huvitav oleks muidugi teada saada, mis allikast võttis vastav prantsuse diplomaatiline esindaja kõik sarnased andmed. See allikas pidi igatahes olema igalpool kindel ja usaldustvääriv,

sest muidu poleks võidud sarnasel kindlal kujul tähendada, et, näiteks ,reisija on kau- nis jõukas, on aus ja otsekohene jne.

Alphons Dangeha oli nähtavasti väga haritud inimene, kelle erialaks oli riigiõig- us, matemaatika ja keeleteadus — see kõik selgub soovituskirja numbrist (nr. 657). Asi seisab nimelt selles, et kirja number oli ainult fiktiivne ja selle all kirja keegi kuskil ei registreerinud, kirja numb- ril oli hoopis isesugune tähendus ja ta pidi ka omalpoolt aitama teateid edasi toime- tada teatud isiku suhtes. Üksikud ained tähendati nimelt numbritega ja nimelt: 1 tähendas usuteadust, 2 — õigusteadust, 3 — arstiteadust, 4 — loodusteadust, 5 — riigiõigust, 6 — matemaatikat, 7 — keele- teadust, 8 — kirjandust, 9 — tehnilisi tead- misi ja 10 — üldse väikesi teadmisi. See- juures asetati numbrid kõrvuti ka mitte ju- huslikult, vaid samuti teatud põhimõtte alusel. Esimesena märgiti see teadusharu, mis oli reisija erialaks, kõnesoleval juhtu- musel — matemaatika (6), sellele järgnes järgmine teadmiste pooldest ala, portugaal-

lase juures — riigiõigus (5) jne. Kui numb- ri all leidis veel märk —, siis tähendas see, et isik on üldse saanud soliidse ha- riduse.

Peale kirjeldatud soovituskirja võis poli- tseinäitusel Berliinis panna tähele veel teisi, muu seas ühe väga jõuka inglase oma, mis oli välja antud prantsuse esinda- ja poolt Londonis. Selle kirja iseloomus- tuseks oli võrreldes ülalkirjeldatud soovi- tuskirjaga see, et temal leidis iseloomu märgi kõrval (") veel väike punkt, mis tä- hendas, et — olgugi reisija iseloomult mõistlik mees — armastab tema siiski vä- ga kaardimängu.

Niimoodi takseeriti vanal ajal inimest; politseid huvitas reisija usk, kodakondsus, perekonnaseis ja varanduslik olukord, poli- tseid huvitasid aga ka reisija iseloomu head ja halvad küljed; politseil näis tol ajal olevat väga tähtis, kas reisija on sü- venenud rohkem matemaatikasse või kee- leteadusse, kas ta on kirgline armastaja ja kaardimängija, kas ta on lollpea või täie mõistusega isik.

Shiffreerimise masinatest.

Meieaja politsei ei saa enam kuidagi shiffrit läbi; seda vajab nii hästi poliiti- tiline, kriminaalpolitsei kui ka välispoli- tsei. On tihti tarvis teha mingisugu- seid ettevalmistusi, anda edasi korraldu- si, mis peavad vähemalt esialgu jääma saladusse, on samuti vaja mõnikord tea- teid koguda, andmeid saada, mis määrat- tud ainult politseivõimudele. Harilikult kannavad niisugused korraldused, teated jne. kiiret iseloomu, nii et neid tuleb eda- si anda telegraafiteel. Selleks aga ongi vaja shiffer, mis lubab telegramme saa- ta ja kirju kirjutada ilma et keegi kolmas isik saaks nende sisust aru. Kuid see- juures on shiffreerimine ja deshiffreeri- mine ühenduses suurte raskustega: tu- leb leida kindel süsteem, mis ei luba võõrastele tungida politsei saladustesse, ja tuleb õpetada üksikuid ametnikke üm- ber käima shiffri, mis iseenesest pole ka väga kerge.

Juba pikemat aega tehakse katseid konstrueerida masinaid, mille abil saaks kokku seada teksti salakirjas ja ühtlasi ka shiffreeritud telegrammi või kirja de- shiffreerida. Senini ebaõnnestusid kõik sarnased katsed, alles viimasel ajal on

nähtavasti korda läinud ehitada masin, mis enam-vähem on vastuvõetav ja vas- tab ülesseatud nõuetele.

Shiffrite tarvitamisel pörkame kokku nähtusega, mis väga raskendab salajaste teadete edasiandmist ja vastuvõtmist. Võrdlemisi lihtne shiffer on muidugi ka hõlpus kasutamisel. Ühtlasi aga on sar- nase salakirja tarvitamisel ikka hädaoht suur, et võõrad võivad saada võtme ja seega deshiffreerida telegrammi või kir- ja. Komplitseeritud shiffer annab küll kindlustuse, et kolmandad isikud kunagi teateid ei saa deshiffreerida, kuid sar- nase shiffri tarvitamine on alati ühenduses suurema tööga süsteemi kasutamisel, te- ma nõuab vastavalt ametnikult äärmist tähelepanu nii kirjade kokkuseadmisel kui ka nende deshiffreerimisel ja teeb terve töö väga raskeks, peaaegu võimatuks, kui, näit., telegramm antakse edasi moo- nutatult, mis võib alati kergesti juhtuda. Just viimane nähtus on tähtis. Moonu- tatud telegrammi aru saada on võimalik ainult suurte jõupingutuste ja katsete ta- gajärjel, see kõik aga võib nõuda väga palju aega. Seejuures peame pidama meeles, et tihti antakse shiffreeritud tele-

gramme edasi, kui asi on kiire. Igasugune aja kaotus tähendab aga deshifreerimisel väga palju, selle tagajärjel võib telegramm üldse kaotada oma väärtuse. Seejuures antakse shifreeritud telegramme harilikult edasi suuremal arvul rahututel aegadel, s. o. siis, kui ametnikud on juba nii-kui-nii väsinud ja, tähendab, ise võivad teha vigu shiffrite tarvitamisel. Lisaks kõigele sellele tuleb juhtida veel tähelepanu sellele, et shiffriametnikke on igalpool vähe, ei saagi pühendada ametnikke suuremal arvul sellesse saladusse, mis siis võib kaotada saladuse iseloomu; sellest aga järgneb, et mõne üksiku nüüsguse ametniku haigeksjäämine või üldse ärajäämine teenistusest ükskõik mis põhjustel, võib tööd halvata shifreerimise ja deshifreerimise alal.

On arusaadav, et sarnase olukorra juures alatasa kasvab nõudmine hea masina järgi, mille abil saaks tunduvalt hoida kokku ametnikkude arvu ja võita tarbekorral aega; samuti peaks masin olema kindlustuseks sellele, et ei juhtu vigu kirjade kokkuseadmises ja nende lahtivõtmisel. Sellele lisaks tuleb veel see väga tähtis tõsiasi, et masina kasutamisel on võimalik saada läbi väga väikese vastavate ametnikkude arvuga, see aga tähendab ühtlasi, et shiffri võti on teada ainult mõnele isikule.

Seetõttu poleks tähtsusetu vaadelda lähemalt, missugustele nõudmistele peab vastama hea shifreerimise masin. Peanõudmised on muidugi: 1) et masin kindlustaks shiffri saladuse ja 2) et masinat saaks praktiliselt kasutada. Mis puutub viimasse nõudmisse, siis tuleb panna erilist rõhku: a) kiirele töötamisele masina abil, b) sellele, et masinal töötajal ei tuleks liig keeruline töö kirjade kokkuseadmises ja lahtivõtmises masina abil, d) sellele, et oleks võimalik deshifreerida ka sarnast teksti, mis moonutatult edasi antud. Masinat pole mõtet kasutada, kui tema ei kindlusta täielikult shiffri saladust ja kui temaga ümberkäimine on väga keeruline ja palju aega nõudev.

On ju iseenesest selge, et masinat saab läbi: tarvilik personaal peab olema ette valmistatud ja oskama shiffri hästi ja ruttu ümber käia. Masina tarvitamisel on mõtet ainult siis, kui tema abil võib kiiremalt töötada, kui tema tarvitamisel pole võimalikud vead, mis ühenduses inimese tähelepanuga, ja temal võib töötada ka isik, kellel puudub tarviline vi-

lumus shifreerimisel. Teiselt poolt ei tee mingit mõtet tarvitada masinat, mille abil võib shifreerida salakirjas, mis kergeti arusaadav ja deshifreeritav; sarnane masin on absoluutselt väärtusetu. Kõik need nõudmised on iseenesest selged, kuid kahjuks peab ütleva, et inimesed, kes on teinud tegemist nüüsguste masinate konstrueerimisega, pole nende nõudmistega arvestanud. Esimesed masinad olid niivõrd lihtsad, et nende abil shifreeritud tekstist võis saada aru igaüks, kes vähegi teinud tegemist shiffritega (E. Rozumek: „Was muss eine Chiffriermaschine leisten?“). Aja jooksul muutusid masinad komplitseeritumaks, kuid siis tuli ilmsiks teine tähtis viga: masinate konstruktsioon muutus nii keeruliseks, et nende tarvitamine polnud enam kerge ja lihtne. Inimesed unustasid, et masinat on mõtet ikka ainult siis tarvitada, kui ta töötab kindlamini, kiiremini ja paremini kui ametnik seda suudab teha.

Kui nüüd lähemalt peatuda küsimuse juures, kas masin kindlustab shiffri saladuse, siis tuleb tähendada järgmist. Üldse kuulub kõnesoleva ala raskemate küsimuste hulka probleem leida shiffrit, mis oleks kindel ja ei lubaks võõrastele temast aru saada. Peab ütleva, et vähemalt teoreetiliselt — meil absoluut kindlat süsteemi pole; iga süsteemi kohta võib eeldada, et temast saadakse aru. Mis nüüd puutub masinatesse, siis olgu juhitud siinkohal tähelepanu ainult ühele asjaolule. Masinate kohta tähendatakse väga tihti, et nende abil on võimalik tarvitada suur hulk shiffreid. Sarnaste shiffrite arvude suurus ei tähenda aga iseenesest veel midagi, kuigi suur arv vastab tööle. Arv on tähtsusetu, tähtis on ainult, et shiffrist aru ei saadaks, et shiffri võti kerge poleks leida. Võib konstrueerida masinaid, mille abil on võimalik saada mitu miljardit shiffreid, kuid viimased osutuvad pea alati halvaks, sest nende lahtivõtmine ei tee suuremat vaeva neile, kes asja tunnevad. Sarnaste masinate hulka kuuluvad need, mis on rajatud sellele tõsiasjale, et 25 tähega tähestikku võib — asetades igakord tähti isemoodi — kirjutada $15 \cdot 10^{24} = 15.000.000.000.000.000.000.000.000$ moodi! Tähtede järjekorra muutmine sünnib klahvide, ruutude, rataste ja erilise tõstemehanismi abil. See hiiglaarv aga, ei ütle iseenesest midagi ja iga inimene, kes on

teinud tegemist shiffreerimisega, võib tõendada, et pole kergemat süsteemi lahitegemiseks kui shiffer, mis on rajatud tähestiku tähtede järjekorrale; võtme leidmine tarvitab siin õige vähe aega — seega on sarnased masinad absoluutselt väärtusetud.

Hoopis teine küsimus on muidugi see, missugustele praktilistele nõuetele peab masin vastama, et tema tarvitamisest saaks kasu. Kuna selge on, et shiffer peab olema täitsa kindel, võib sellele teisele küsimusele juba vastata praktikant. Masina tarvitamisel on, praktilisest seisukohast välja minnes, tähtis: teksti kirjutamine ja võtme tarvitamine. Shiffer peab, nagu juba mitmel korral tähendatud, kindel olema, ühtlasi aga peab masin võimaldama paljude shiffrite tarvitamist. Seejuures ei tohi võti olla liig keeruline: shiffreerimisel on ikka tähtis võti, mida oleks võimalik edasi anda võimalikult suurele alluvate ja teiste asutuste arvule ja mida võiks tarbekorral kiiresti muuta ning asetada teisele, ja kirja edasitoimetamine, mida tuleb siis teha lahti selle võtme abil. Kui võti on liig pikk või liig komplitseeritud, või kui võtme tarvitamine nõuab masinal liig palju aega, siis läheb shiffreerimisel ja deshiffreerimisel palju kallist aega kaotsi, mis alati on halb. Seepärast on tähtis, et võtit saaks masina juures tarvitada kiiresti ja et seda saaks tarvitada ka eriliselt ettevalmistamatu ametnik. Edasi on tingimata nõuetav, et sarnasel shiffreerimisel ja deshiffreerimisel ei juhtuks vigu ja kui vead on juhtunud, muidugi rippumatult masinast — et oleks võimalik alati vigu parandada ja ka moonutatud tekstist saada aru. Selle tagajärjel peab ütleva, et parim on see masin, millest pole vaja üksikuid osi deshiffreerimisel välja võtta, et neid teistega asetada. Tuleb veel pidades meeles, et üksikud osad võivad kaotsi minna, neid ei leita ruttu kätte ja — töotakistus ongi käes. Kuid käsitatud nõudmine masina suhtes ei tohi mingil tingimisel mõjuda shiffrite kindlusele ja nende arvu rohkusele.

Sugugi ei kõlba masin, mille juures tuleb võtme muutmisel ümber panna üksikuid osi, mis üles märgivad üksikuid tähti. Sarnasel korral ei muutu shiffer põrmugi kindlamaks, teiselt poolt aga raskendab see kirjutamise ja lugemise tööd tunduvalt: jällegi võib kaotsi minna pal-

ju aega, sest ametnik peab tähti otsima hoopis teiselt kohalt, kui tema on harjunud seda tegema. On iseenesest arusaadav, et selle juures võib juhtuda ka vigu. Suuremate ja pikemate kirjade kirjutamisel ja deshiffreerimisel nõuab niimoodi konstrueeritud masin ka palju tööjõudu ja isegi, nagu näitab tegelik elu, rohkem inimesi kui kirjutamine masinaga.

Võtme muutmine peab masina tarvitamisel niimoodi võimalik olema, et see muutmine ka tõesti on põhjalik. Kui, näiteks, võtta võti, mis koosneb 8 või 10 tähest ja kui muuta üks ainus täht, siis peab saama absoluut uus võti, nii et tekst, mis on kirjutatud ühe võtme abil, peab olema täiesti teistsugune kui tekst, mis on kirjutatud teise võtme abil. Shiffreeritud tekstidel ei tohi olla mingit sarnadust, ainult sel viisil võib saada kätte seda, et kolmas isik, võrreldes kahe teksti, ei suuda siiski leida võtit, olgugi et tema teab, et mõlema teksti sisu on täpselt üks ja sama. Kui see on saavutatud, siis on loomulikult ka võimalik alati kergesti muuta võtit: niipea kui tekib vähemgi kahtlus selles, et võti on kellelegi võõrale, asjast huvitatud isikule edasi antud, peab võidama seda võtit kerge vaevaga muuta. Ühe ainsa numbri või tähe teadaandmine teistele asutustele, üks ainus võte masina juures peab otsekohe võimaldama teateid edasi anda uue shiffri alusel. Kõige selle juures peab masin küllalt elastiliseks jääma ja, näiteks, ka töötamist võimaldama ametnikule siis, kui tema ise võtit ei tunne: asjasse pühendatud isik seab masina korda, nii et aru ei saada, milles see kordaseadmine seisab, ja ametnik deshiffreerib saadud telegrammi või kirja. See on muidugi ideaalne kiri, millest meie aga praegu seisame veel kaugel.

Üldiselt peab shiffreerimise masinat samuti tarvitada võima kui kirjutusmasinaki. Masinad, mille tarvitamine nõuab peale puhtmehaanilise teksti kirjutamise või lugemise veel erilist ametniku tähelepanu, näit., mõningate osade vahetamisel jne., ei ole praktilised ja ei kõlba. Sarnased masinad on alati lugemata vigade allikaks ja nende kasutamine toob kasu asemel ainult kahju. Niisugused masinad nõuavad tihti enam inimjõudu kui shiffreerimine masinaga, mispärast nende tarvitamine on igapidi ebapraktiline, kulkas ja otstarbetu.

Kuid kõige öelduga ei piirdu veel

nõudmised, mis seatakse korraliku masina suhtes. Väga tähtis on peale muu veel see, et masin suudaks deshifreerida ka sarnaseid telegramme jne., mis on antud edasi moonutatud kujul. On iseenesest arusaadav, et telegrammide moonutamiselega tuleb alati arvestada, postiametnikud võivad kergesti eksida ja — eriti rahututel aegadel — pole igakord võimalik rutata postiasutusse, et võrrelda kättetoimetatud telegrammi postli vastuvõetud telegrammiga, pealegi võib moonutamine sündida juba saatejaamas, nii et kontrollimine muutub võimatuks. Saatjalt aga pärida, mis tema õieti tahab, s. o. teda sundida uut shifreeritud telegrammi saatma, pole igakord võimalik või see on parimal juhtumisel seotud suure aja kaotusega, mis võib olla otsustav ühel või teisel puhul.

Lõpuks veel paar sõna shifri muutmise teksti keskel. Paljud asutused tarvitavad süsteeme, mille juures muutub shiffer teksti keskel, millest muidugi tekstis antakse teada mõnesuguse salamärgi abil. Kõrvale jättes shifreerimist ja deshifreerimist käsitsi, peab ütleva, et niisugune süsteem masinatele ei kõlba, ta pole kasulik ja otstarbekohane, sest ta raskendab tööd, teeb võimalikuks vigade juhtumist ja ei paku pealegi erilist kindlustust. Kui masin iseenesest on kindel, s. o. töötab niimoodi, et shifrist on võõral väga raske jagu saada, siis pole tarvidust shifri muutmiseks keset teksti, kui aga masin kindel ei ole, siis ei aita ka mingisugused shiffrite muutmised, nad raskendavad tööd ja tulu pole neist sendigi eest.

Mõnd allkirjade võltsimisest.

Nagu teada, erinevad inimeste käekirjad üksteisest enam-vähem ja vaevalt leidub kaht isikut, kelle käekirjad läheksid täitsa ühte. Harilikul kodanikul võib küll nähtuda, et üks või teine käekiri on väga sarnane kolmandale, kuid eriteadlase silm ja mikroskoop näitavad peagi, et sarnadus on ainult näilik, et käekirjad, mis meile paistavad pealiskaudsel vaatlemisel ühtlastena, erinevad tunduvalt.

Käekirja kasutatakse teadupärast ka selleks, et selle alusel jõuda selgusele kurjategija iseloomu omaduste üle. See küsimuse külg meid aga praegu ei huvita, pealegi on terve see probleem veel lahendamata, tema vastu vaieldakse õige teravalt, teiselt poolt kaitstakse, teda südilt, kuid lõplik selgus, mis oleks rajatud teaduslikule alusele, puudub praegu igatahes veel. Tõsiasi on ainult see — ja selles osas võiks käekirja küsimus huvitada ka politseid — et paljud isikud kasutavad inimeste usku käekirjade tähtsusse inimeste iseloomu selgitamisel, et kerge vaevaga raha teenida. On olnud juhtumusi, kus minnakse lihtsalt kelmuse peale välja, mis muidugi iseenesest ei kõnele veel asja vastu ega poolt, mis aga võib anda tööd politseile.

Meid huvitab praegu ainult käekirjade ja lega ka küsimus, kas on üldse mõeldav võõra allkirja järeletegemine nii, et sellest ei saa aru isegi spetsialist käekirjade alal. Sellele küsimusele tuleb vastata

kindlasti eitavalt: meie kasutada on praegusajal juba sarnased tehnilised abinõud, mis lubavad võltsimisi teha avalikuks igal juhtumisel.

Selle iseloomustuseks olgu toodud järgmine, mõne aja eest aset leidnud juhtumine Hamburgis. Kohtulaua ees seisis vana retsidivist, kes juba mitmel korral vangimajas viibinud. Mehele pandi süüks allkirjade võltsimine. Nimelt seisis ta ühe suurema ettevõtte teenistuses proovireisijana. Kui sarnane võltsis tema — nii kõneles süüdistusakt — 121 korral tellimistekke, s. o. mees täitis temale äri poolt antud tellimisformulaarid, et saada lubatud provisjoni. Tsekkidel leidusid kõiksugused nimed ja allkirjad ei olnud pealtnäha ühtlased. Kaebealune ennast süüdi ei tunnistanud, vaid seletas ainult, et kõik tsekid ei olevat tõesti õiged (mis juba selgus eeluurimisel, kus tellijaid üle kuulati), kuid võltsimisi ei olevat tema toimetanud, vaid teised allagendid, kes töötasid tema juhatusel. Provisjoni olevat tema küll vastu võtnud, sest temal pole teada olnud, et tsekid on võltsitud. Tsekid anti uurimiseks vanutatud eksperdile (muu seas naisterahvas, keegi prl. Becker), kes pikemaajalise uurimise tagajärjel jõudis otsusele, et tsekid on võltsitud ja et võltsimist on pannud toime üks ja sama isik. Ekspert jõudis veel otsusele, et isik, kes käekirju võltsis, oskab seda teha väga hästi ja suudab otse inestamisvääriiselt teha

järele teiste allkirju. Kõikidel allkirjadel leidsid siiski mõned väikesed, ühised tundemärgid, mis lubasid oletada, et võltsimisi on toimetanud nimelt üks isik. Huvitav on, et asjatundja lkohe alguses pani tähele loogilise vea, mis kurjategija oli teinud. Nimelt olid ühe sigarikaupmehe ja ühe vedurijuhi allkirjad väga sarnased; niisuguste ametmeeste käekirjad aga ei lähe loomulikult harilikult kokku, see ärataski kahtlust algusest peale. Sellest välja minnes, uuris ekspert edasi ja jõudiski lõpuks otsusele, et kõik tšekid on ühe ja sama isiku poolt võltsitud.

Eksperti Beckeri arvamine oli nii loogilistele alustele rajatud, et selle vastu keegi ei suutnud öieti vaielda. Kui pealiskaudselt võtta asja, võib tõesti paista nagu polekski ekspertiisi tegemine käekirjade alal väga raske, kõik näib olevat lihtne, isenesest mõistetav ja kerge. Tegelikult aga on lugu sootu teine ja kes asja vähegi tunneb ja on näinud, missuguste abinõudega ja kuidas töötab asjatundja, see teab, et käekirjade ekspertiisi tegemine on raskemaid ekspertiisi alasid üldse.

Eriteadlase — käekirjade uurija töö on tihedalt seotud optikaga. Tuleb valmistada päevapilte, käekirjade suurendusi jne., enne kui saab jõuda mingisugusele kindlale otsusele. Projekteerimise aparadi abil pannakse käekiri valgele linale, siis alles võib täpsusega öelda, mis on võltsitud ja mis mitte. Juhtub, et mõni täht on algtekstis kustutatud — see aga ei tähenda isenesest ekspertile veel midagi. Kvartsilambi abil saab teha kindlaks, missuguseid tähti kustutati.

Sarnaseid kustutamisi võetakse kõige enam ette küll passidel, kus on vaja muuta isiku nimi. „Tindisurm“ ja teised sellisarnased abinõud kustutavad küll käekirja, nii et pealiskaudselt vaatlemisel midagi ei näe, kuid kvartsilamp annab kõik välja ja toob kõik päevavalgele. Ammugi kustutatud nimi tuleb uuesti päevavalgele ja sellega tihti ka selgub, kes ja missugustel motiividel võltsimise pani toime. Passide võltsimine on meie päevil eriliselt moodi läinud, sest on ju vaja ainult nimi maha tõmmata ja — kui vaja — teine näopilt kleepida passile, et saada igapidi korraliku passi.

Mõningate tehniliste tehingute abil on võimalik kindlaks teha algtekst ka siis, kui sellele täpselt uus tekst on peale kirjutatud.

Nii juhtus, näiteks, mõne aja eest samas Hamburgis, et kardetavat kelmi paljastati — trammikaardi abil. Keegi tundmatu mees võeti vahi alla, ta oli mingisuguse tähtsusetu üleastumise toime pannud. Et mehe isikut selgitada, toimetati ta politseijaoskonda. Areteeritu juurest midagi ei leitud, arvatud välja trammikaart, mis välja antud pikema aja peale. Kui ekspert hakkas trammikaarti lähemalt vaatlema, siis selgus, et kaardil on „konks man“. Kvartsilamp tegi selgeks, et kaardiomaniku nime all seisis kord hoopis teine nimi, mis oli kustutatud ja asendatud uue nimega. See vana nimi andiski politseile põhjust ja alust asja lähemalt juurdlema hakata, kus siis ka vahiallavõetu isik ja tema patud tehti avalikuks.

Kõige raskem on praegu kindlaks teha pliitsikirja, mis radeeritud ja mille asemele pandud teine kiri. Kuid ka see küsimus on juba enam-vähem lahendatud, nii et dokumentide „puhastamine“ ja võltsimine on muutunud meie ajal õige kardetavaks ettevõtteks kurjategijatele. Muidugi ei saa igakord öelda, kelle oma on ette pandud käekiri, kuid praeguse seaduse seisu juures võib alati kindlaks teha, kas teatud isik on ühe või teise käekirja kirjutaja.

On mindud veelgi kaugemale. Praegu pole võimalik kindlaks teha ainult käekirja teatavas ulatuses, vaid ka masinkiri on võetud uurimisele ja peab ütleva kurnis heade tagajärgedega. Masinkirjal on nagu käekirjalgi teatud omadused, mis lubavad otsustada, kas kiri on tehtud teatud masinal või mitte. Siin mängivad suurimat osa muidugi tähed, mis igakord pole korras; peaaegu igal pruugitud masinal iseloomustab üks või teine tähtede viga, mis siis muidugi aitab selgusele jõuda, kas vastav kiri on kirjutatud teatud masinal või mitte.

Lõpuks võiks veel tähendada, et on hulk inimesi, kellel on eriline and teiste allkirjade järeletegemiseks; kui seda halvasti ei tarvitata, siis on muidugi kõik korras, kui aga sarnane, omamoodi andekas isik hakkab kasutama oma erivõimet kuritahtlikeks otstarveteks, siis muutub ta hädaohtlikuks teistele. Meie ainus lohutus on, et praegune teadus annab meile kätte võimalusi ka sarnaste inimeste poolt toimetatud võltsimisi eksimatult kindlaks teha.

R.

Veel kord elanikkude registreerimisest*).

K. Kütt.

„E. Politseilehe“ nr. 3 k. a. avaldati artikkel „Veel elanikkude registreerimisest“, milles selle autor „Hääl“ võtab sõna minu kirjutuse kohta „Väärnähtustest elanikkude registreerimise alal“, tuues muu seas esile mõningaid vastuväiteid, milliseid mina ei saa pidada õigeks.

Kõigepealt tähendan, et „Hääl“ on saanud valesti aru minu ettepaneku mõttest, milles tähendasin, et registreerimiskohustuse korralliku täitmise eest oleks soovitatav teha vastutavaks ka registreeritav isik ise. „Hääl“ kõneleb r. tr. s. § 58, mille põhjal elanikke, kes neis kohtades, kus seadus seda nõuab (meil kogu vabariigi piirides K. K.), peremehele või majavalitsejale elukoha muutmist teada ei anna või seda valesti teatavad, karistatakse jne. On õige, et selle paragrahvi põhjal võib karistada.

Kuid kui palju tuleb seesuguseid juhuseid ette ja kuipalju saab neist politseile teatavaks? Mina oma teenistuse aja kestel ei ole näinud ega kuulnud ainsastki juhtumusest, kus kedagi oleks karistatud selle eest, et ta elukoha muutmise eest ei teatanud majaomanikule või selle asetäitjale. Ja mis kasu olekski majaperemehel tulla politseile teatama, et üürnik on tema majast tulnud või lahkunud majast, ilma et ta oleks teatanud sellest majaperemehele. Arvan, et majaperemehel palju lihtsam seesugusel korral on lahkunud ehk juuretunud isik vastavalt registreerida, ilma et tal oleks tarvis minna üürniku peale kaebama.

Nagu minu eelmisest artiklist nähtub, seal oli käsitatud peamiselt väärnähtusi, mis esinevad registreerimise alal maal. Kujutage enesele ette, kuidas oleks võimalik, et keegi tuleb tallu või lahkub sealt, ilma et see taluperemehele või tema asetäitjale jääks teadmatuks. Elades pikemat aega maal, mina seesuguseid juhuseid ei ole kuulnud ja seepärast arvan, et r. tr. s. § 58 ettenähtud karistust vähemalt maal eelpoolmainetatud väärnähtuste kõrvaldamiseks ei saa käsitada. Ainuke võimalus oleks registreeritav isik registreerimiskohustuse korralliku täitmise eest teha vastutavaks solidaarselt majaomanikuga. On näiteks keegi majja tulnud elama ja majaperemees ei registreeri teda ja ei anna ka majaraamatut registreerimiseks, siis mingi registreeritav ise registreerimisasutusse, kus teda ka majaraamatuta võib registreerida, teatades sellest vastavale politseiasutusele, kes majaomaniku vastutusele võtmiseks teeb vastavad korraldused. Ei ilmu aga kumbki, s. o. üürnik ega majaperemees registreerimiskohustust täitma, siis tuleks karistada mõlemaid. Arvan, et ainult see oleks enam-vähem mõjuvaid abinõusid eelpoolmainitud väärnähtuste vastu võitlemiseks.

*) Toim. märkus. Seega lõpetame vaieldud kõnesoleva küsimuse kohta. Kodanikkude liikumise vabaduse huvides — ei või registreerimist panna kodanikkude eneste peale.

Ebauskl ja kuritegevus.

Ebauskl on omame inimestele: kõikidel aegadel ja kõikide rahvaste juures võime tähele panna ebausku olemasolu. Isegi meie aja arenenud inimene — tehnika suursaavutuste ajajärgul — ei ole täitsa vaba ebausust. Ka praegu leidub palju intelligentseid isikuid, kelle ilmavaade väga vabameelne ja kes siiski kindlasti usuvad, et ämblik toob õnne ja kass õnnetust, et number 13 tähendab kurja ja number 7 head, et nunna kohtamine tänaval on seotud millegi halvaga, korstnapühkija kohtamine aga millegi heaga jne. jne. Sarnased modern inimesed naeravad küll ise oma ja teiste ebausku üle, kuid südame põhjas usuvad siiski ise kõiksugustesse asjadesse, numbritesse, nähtustesse.

Kriminalistile on väga tähtis ebausku ja

selle nähtuste tundmine, teadmine, millesse usuvad ebausklikud inimesed; see ei käi ainult kriminaalpolitsei ametnikkude, vaid ka prokuröride ja kohtunikkude kohta. Tähtis on see tundmine seepärast, et ebauskl on eriliselt levinud kurjategijate peres, just kurjategija on — võib olla peale peremehe — kõige ebausklikum inimene maailmas. Ühelt poolt oskavad kurjategijad hästi kasutada teiste isikute ebausklikust kelmuste ja kuritegude toimepanemiseks (eriti varguste ja pettuste juures) ja teiselt poolt seisavad kurjategijad ise ebausku mõju all, eriti raskemate kuritegude toimepanijad. Viimast nähtust võib eriliselt tähele panna kardetavate kurjategijate juures enne ja pärast kuriteo kordasaatmist. Ebausku olemasoluga võib seletada

nii mõndagi nähtust kurjategijate elust ja tegevusest, mis esimesel silmapilgul on arusaamatu ja võõrastav. Pannakse tihti toime kuritegusid mitte selleks, et saada kasu, et omandada võõrast vara, vaid seepärast, et seda sunnib tegema ebausku. Vargus ebausku tagajärjel on ka praegusel ajal veel nähtus, mis ei kao ja millega tuleb arvestada igal kriminalistil. Kuid ka mõned rasked kuriteod: haavamised ja isegi tapmised on seletatavad ebausuga; ka mõrtsukatööde toimepanemise motiiviks osutub mõnikord ainult ebausku. Haudade rüüstamised on peaaegu alati seletatavad ebausuga; kuid sarnaste kuritegude toimepanemiste uurimisel tuleb muidugi arvestada veel ühe teise momendiga, s. o. kurjategija ebanormaalsusega, nii et lõppsõna neil juhtumusil kuulub juba arstidele, kes siis ka otsustab, kas kurjategija õigeks paigutamiskohaks on vangimaja või hullumaja.

Tihti ei puudu ebausul ühenduses kuritegevusega teatud humoor, kusjuures see käib nii hästi kurjategijate eneste kohta, kui ka nende isikute kohta, kes tänu oma ebausklikkusele kukuvad sisse ja langevad petiste ohvriks. Iga kriminaalpolitsei ametnik teab, et kurjategijad tihti jäta-*vad kuritööpaika mõne asja, mis peab neid kaitsma politsei vastu ja aitama kaasa sellele, et kuritegu avalikuks ei tehta.* Muidugi mõista võimaldab just niisugusel viisil saadud asitõendus tihti politseile uurimist ja otsimist toimetada kindlas suunas. Maha jäetakse harilikult kinnas, saabas, müts jne. Need esemed aitavad ebausklikkude kurjategijate arvamise järgi saladuses hoida kuritegu ja selle toimepanijat; teopaika jäetud kepp olevat kõige parem kaitse hoovikoerte, politseikoerte ja üldse koerte vastu. Pole vist olemas maailmas sarnast kriminaalpolitsei asutust, kus pole tähele pandud, et kurjategijad armastavad teopaika jätta väljaheiteid. Viimane abinõu loetakse teatud kurjategijate ringkonnas eriliselt kindlaks pandiks sellele, et kuritegu jääb selgitamata. Meil Tallinnas (võib olla ka mujal) on mitu sarnast juhtumust leidnud aset. Erasisikud, kes on kuriteo toimepanemise tagajärjel kahju kannatanud, arvavad harilikult niisugusel korral, et kurjategija on tahtnud hirmutada politsei üle ja näidata, kui kindel tema on sellele, et keegi teda ei püüa; et see kõik on tingitud vanast kurjategijate ebausust, mis truult antakse edasi põlvest põlve, seda ei taheta esialgu uskuda. Väljaheited aga osutuvad väga tihti kõige paremaks ja

kindlamaks kurjategija äraandjaks, kes ise muidugi kunagi ei aima, et tema poolt tarvitatud kindel „kaitseabinõu“ aitab tunduvalt politseile sattuda õigetele jälgedele. Kõigepealt tarvitavad sarnast „abinõu“ ainult üksikud kurjategijad, nii et juba see asjaolu kergendab kriminaalpolitsei otsimistööd, teiselt poolt aga annavad keemilised väljaheidete uurimised võimudele materjali, mida võib kasutada: võib teha mõnikord kindlaks, mis kurjategija on söönud enne kuriteo toimepanemist, kuidas on lugu tema kõhuga, kas seedimine on korras, kui ei ole — mis põhjusel jne. On ka juhtumusi olnud, kus kurjategija on tarvitanud ajalehte või muud paberit, millele jäänud näpujäljed, mis muidugi aitab kurjategija isikut kindlaks teha.

Et meie haritud ajajärgul inimesed tihti sisse kukuvad ja kurjategijate ja kelmi-*de ohvriks langevad ainult tänu ebausule, seda näitab meile igapäevane elu. Selle tõsiasja valgustamiseks olgu toodud mõningad näited tegelikust elust. Keegi naisterahvas põdes pikemat aega rasket haigust ja ei saanud ega saanud terveks, vaatamata arstide juures käimisele ja arstirohtude ohtralt tarvitamisele. Tema juure ilmus ühel ilusal päeval keegi tundmatu naisterahvas ja seletas, et olevat võimalik haigust arstida, kuid see sündivat iseärase nõiduste abil. Nõidus seisis selles, et haige pidi kõik oma raha panema taskurätikusse, selle kinni sõlmima ja andma ravitsejale — nõiale. Viimane lubas pakki hoida veidi enda käes, et teha tarvili nõidusi ja siis tagasi anda. Nii ka sündis. Pakki anti tagasi valju käsuga seda mitte enne kolme päeva avada, muidu ei mõjuvat nõidus. Kui haige kolme päeva möödumisel lahti tegi taskurätiku, oli raha muidugi kadunud, selle asemel leidis pakis vanu ajalehti.*

Keegi väikekaupmees andis mustlase kätte oma äri-laeka, et mustlane seda „õnnistaks“ ja et seeläbi kasvaks rahahulk laekas. Mustlane õnnistas muidugi kassat ja kui tema ärist lahkus ja kaupmees laeka avas, selgus et ühes mustlasega oli kadunud ka raha. Tähelepanuväärt on siin see asjaolu, et kaupmees ise viibis kogu aeg laeka ja selle õnnistamise juures, nii et mustlane, kes raha siiski suutis üle lüüa, pidi olema väga osav taskukunstnik.

Veel lihtsamini töötavad kõiksugused isikud-kelmid, kes lubavad inimesi ja loomi terveks parandada. Selleks on muidugi jälle vaja raha. Rahamärk asetatakse lauale ja „kaasteenija“ kodanik hakkab

palvetama. Sel kombel „pühaks“ tehtud raha võetakse kaasa — muidu ei toovat palvetamine kasu — lubadusega raha varsti tagasi tuua. On küll ülearune juure lisada, et inimeste või loomade tervis sarnase „palvetamise“ tagajärjel ei parane ja et raha on kadunud. Kuid ei leidu vist maailmas niisugust rumalust, millega üks või teine inimene ei kukuks sisse!

Maal mängib mõnel pool veel suurt osa „nõiutud“ loom. Nõiduse vastu tarvitatakse mitmesuguseid abinõusid, kõige primitiivsemad meeldivad tihti kõige enam. „Tark“ mängib ravitsemisel ja nõiduse vastu võitlemisel suurt osa, olgu ta mees või naine. Tihti on need külatargad ise kõvasti veendunud selles, et nemad suudavad tõesti abi anda ainult heamehe poolt, suuremalt osalt aga peitub sarnastes nõidustes ja nende vastu võitlemises ikkagi pettus. Kasutatakse maainimesi kõige rumalamate kelmuste toimepanemiseks. Harilik viis on muidugi müüa kalli hinna eest rohtusid, mis peavad aitama nõiduse vastu. On isegi juhtumusi olnud, kus sarnane „tark“ lubas lehma laudas hüpnootiseerida ja sellel teel haiget looma vabastada nõidusest, s. o. haigusest.

Peaasi muidugi on, et kahjukannataja ise usub kindlasti kõikidesse neisse nõiatempudesse, neisse võgurutesse ja maksab kallist raha kelmidele. Kõiksugused müstilised märgid — surnu pealuu, pühad küünlad, surnute juuksed jne. — tõstavad niisuguste ebausklakkude silmas muidugi veel petist, kes seda kasutamata ei jäta. Keegi eriti tark mees pani kõik oma raha plekk-kasti ja mattis selle maha — muidugi keskööl, teatud tseremoniidega ja — isiku juuresolekul, kes temale andis nõu niimoodi talitada. Ühe kuu pärast pidi rahaomanik kasti välja kaevama ja petise lubaduse järgi pidi selle aja jooksul rahahulk kahekordseks kasvama. Kuu aja pärast oli raha kadunud ja kasti leidus midagi hoopis teist, nimelt seda, mida kurjategijad armastavad, nagu juba eelpool tähendatud, jätta kuriteopaika abinõuna politsei vastu.

Kõige paremini oskavad kasutada teiste inimeste ebausklakkust vist küll mustlased. Nende erialaks on tuleviku ettekuulutamine kaartide abil, samuti ka ettekuulutamine käejoonte alusel, unenägede selgitamine ja seletamine jne. Et meil ebausklakkude arv pole sugugi väike, näitab kõige paremini see asjaolu, et et meil kaardimooride tegevus laialt õitseb. Siin tuleb meeles pidada, et kaardi-

mooride „tuleviku ettekuulutajate“, „Ramseside“ jne. jne. juure ei jookse ainult lihtinimesed, kellede suhtes asi siiski veel on enam-vähem arusaadav, vaid ka haritud, intelligentid inimesed, kellel peaks olema ometi selge, et tegemist on lihtpetistega, kes tahavad endale rahulisel teel natuke raha teenida igapäevaseks leivaks. Mõne tuleviku ettekuulutaja juures olevat omal ajal Tallinnas isegi „sabad“ tekkinud ja tuleviku teada tahtjad kuulunud haritud inimeste hulka. Peaasjalikult kukuvad küll naisterahvad sarnaste rumaluste ja kelmuste ohvriks, kuid ka nii mõnigi mees läheb kaardimoori juure, et teada saada, kas õnnestub äri või mitte.

Nagu elus üldse, nii mängib ka ebausis suurt osa armastus. Muu seas on õnnetu armastus vist küll selleks alaks, mis annab kelmidele, kes oskavad kasutada inimeste ebausku, suurimaid sissetulekuid. Parimaks abinõuks loevad meie aja „haritud“ inimesed õnnetu armastuse puhul (kui appi ei võeta ka väga moodi läinud vabaturma), „armastusrohtu“ ja „armastustilkasid“. Kui neil isikutel, kes otsivad pääseteed niisugustes abinõudes, oleks aimu sellest, kuidas ja millest tihti valmistatakse neid rohtusid! Rohi ja tilgad on muidugi selleks, et neid anda sisse armastatud inimesele, kes siis ilmtingimata kukub rohu mõjul vastuarmastama! Kannatajateks on kõigepealt mõistagi need, kes maksavad kallist raha õnnetoovate rohtude eest ja siiski tagajärgi ei näe, kuid teiselt poolt ka need, kellele antakse rohtu. Viimane on tihtipeale valmistatud kõiksugustest ainetest, mis tervisele kahjulikud, mistõttu ainsaks rohtude pakkumise ja rohtude neelamise tagajärjeks võib olla haigeksjäämine ja muud midagi.

Lõpuks olgu juhitud tähelepanu veel ühele nähtusele, mis ühenduses ebausuga ja mis laialt võtnud maad pärast maailmasõja lõppu, see on nähtus, mis meile kõigile ülihuvitav. See nähtus on seletatav selle üldise müstika lainega, mis praegu voolab üle maailma ja millest ei pääse paljud. Jutt on nimelt neist kirjadest, mis saadetakse anonüüm-isikute poolt ja milledest palutakse valmistada üheksa (või seitse) ärakirja, viimaseid laiali saates tuttavatele, sõpradele ja neile, keda keegi armastab. Siin ei ole küll tegemist kelmusega ega pettusega, sest kasu see kirjade saatmine ei too kellelegi — arvatud välja muidugi riik, kes saab tulu postmarkide näol! Nende kirjade harilik sisu on umbes järgmine: „Selle kirja saaja peab iga päev pärast kir-

ja saamist saatma ühe kirja — 9 päeva jooksul — teistele inimestele. Kes seda ahelat rikub, seda tabab õnnetus, kes ahelat ei riku, saab üheksa päeva jooksul suure õnne osaliseks, seda ei taba mingi õnnetus. Valmistage sellest ära kiri ja saatke see neile, kellele teie soovite õnne. Esimene kiri kirjutati ühe ameerika ohvitseri poolt ja see kiri peab käima 24 korda ümber maailma. Tehke kõike seda veel enne 24 tunni möödumist. Önn.“ Harilikult leidub veel kirjas allkirja asemel terve rida müstilisi tähti: L. G. G. M. M. H. W. A. A. A. H. — Ja on raske uskuda, kuid tegelikult on asi nii, et iseenesest tõsised ja haritud inimesed, saades sarnase kirja, istuvad kirjutuslaua taha ja hakkavad vai-

mistama ära kirju oma sõpradele ja armastatud inimestele. Niimoodi tülitavad inimesed üksteist, teevad asjata tööd ja mispärast? Keegi ei oska sellele vastata, kuid kõik arvavad, kui mitte avalikult, siis oma ette, et ära kirja saatmine toob tõesti õnne endale ja sellele, kellele kiri saadetakse. Ja vanad, kogenud, haritud inimesed kirjutavad ja kirjutavad. Sarnase töö ainsaks põhjuseks aga on ebausku. Praegu on küll olukord niisugune, et kui mõni postikeskasutus tahaks riigile raha teenida postmarkide müügi näol, siis pole muud vaja, kui kirjutada mõni müstiline kiri paarile isikule, milles seatud tingimus, et kiri tuleb saata tuttavatele ja kirjade arv suureneb tunduvalt!

Ametlik osa.

Politseidirektori käskiri 17. märtsist s. a. nr. 39.

Eduard Jürgens on määratud Rakvere jaoskonna politseikomissari asjaajajaks, arvates 1. märtsist s. a.

Tallinna-Harju prefektuuri Nõmme jaoskonna konstaabel Richard Heisvaldt on vabastatud ametist oma palvel, arvates 20. märtsist s. a.

Käskiri 23. märtsist s. a. nr. 18, sise-ministeeriumile.

Poliitilise politsei abikomissar Karl Saag on vabastatud teenistusest tema oma palvel tervislistel põhjustel, arvates 1. aprillist s. a.

Poliitilise politsei II-se järgu abikomissar Eduard Kapsta on kinnitatud I-se järgu abikomissariks, arvates 1. aprillist s. a.

Poliitilise politsei vanem assistent Richard Lepik on kinnitatud II-se järgu abikomissariks, arvates 1. aprillist s. a.

Poliitilise politsei II-se järgu vanem assistent Martin Markson on kinnitatud I-se järgu vanemaks assistendiks, arvates 1. aprillist s. a.

Endine poliitilise politsei abikomissar Karl Saag on kinnitatud tema oma palvel II-se järgu vanemaks assistendiks, arvates 1. aprillist s. a.

Massu II-se rajooni konstaabel Läänemaal Al. Raudsep on kinnitatud tema oma palvel poliitilise politsei II-se järgu

assistendiks, arvates 1. aprillist s. a.

Politseidirektori määrusega on tühistatud Raplas elutseva Paul Tooma p. Lassmani laskeriista hoidmise ja kandmise lüba.

Politsei peavalitsuse poolt on antud load: laskeriistade parandamiseks — Mart Adu p. Noale — Raikküla vallas, Nurmemaäl, maksvusega 19. märtsini 1929. a. ja laskeriistadega kauplemiseks Tartu majajuhatajale Aleksander Heinrichi p. Pungale, Tartus, Riia t. nr. 55, maksvusega 21. märtsini 1929. a.

Politsei peavalitsuses on registreeritud:

1) ajakiri „Autot“, hakkab ilmuma Tallinnas, üks kord kuus, väljaandjad — Eesti autoklubi ja Jaan Zimmermann, vastutav toimetaja — Johannes Täks. Ajakiri — „Auto“ trükitakse Tallinnas, J. Zimmermanni trükikojas.

2) ajakiri „Drogistide Teataja“, hakkab ilmuma Tallinnas, üks kord kuus, väljaandja — Aleksander Vehrt, vastutav toimetaja — Aleksander Holm. Ajakiri „Drogistide Teataja“ trükitakse Tallinnas, Heisleri trükikojas.

3) ajaleht „Jakobi Elu“, hakkab ilmuda Pärnu-Jakobis, neli korda kuus; väljaandja — Jakobi hariduse selts, vastutav toimetaja — Arnold Kannistu. Ajaleht „Jakobi Elu“ trükitakse Pärnus, Georg Madissoni trükikojas.

Küsimusi ja kostmisi.

Nr. 580. O. N. Küsimused. 1. Kas on lubatud kanda eraisikutel revolver „Mauser“ süsteemi, kal. 7,65?

2. Kui prefektilt on luba saadud revolveri kandmiseks ja palves oli tähendatud, et saaks luba antud kaliiber 6,35 ostuks, kas võib selle asemele kal. 7,65 osta, kui eelmist ei ole veel ostetud.

P. S. Prefektil pole loas tähendatud kas või missugust võib osta, ainult ühe revolveri.

Vastused. 1. Ja on.

2. Võib.

Nr. 583. Konstaabel K. Küsimus. Maarajooni konstaabli kantseleis on riigi kulul telefon ametlike kõnede jaoks. Kaugekõned tasub riik. Kas on ka kohalikud kõned tasutavad riigi kulul?

Vastus. Kui kohalik ülemus leiab, et ka kohalikud kõned on tingitud teenistuskohuste täitmisest, siis võivad nad vastava prefekti korraldusel maksustatud saada riigi kulul.

Väljaandja: **Siseministeeriumi administratiiv-ala kirjastus.** Vastutav toimetaja: **E. Maddison.**

Tegev toimetaja: **O. Angelus.**

K u u l u t u s i.

Tunnustatakse maksvusetuks järgmised tunnistused:

- T a r e n d,** August Pauli p., sõjav. vab. tunnistus, v. a. 2. jalaväe rügemendi ülemalt 5. 10. 23 a. nr. 7170.
- K a s a k,** Aleksander Ado p., sõjav. vab. tunnistus, v. a. 3. jalaväe polgu ülemalt 6. 4. 20 a. nr. 5449.
- H a n s c h m i d t,** Johannes Vladimiri p., sõjav. vab. tunnistus, v. a. 2. soomusrongide rügemendi ülemalt 25. 3. 27 a. nr. 1296.
- K e k k,** Johan Märdi p., sõjav. vab. tunnistus, v. a. Valga kaitsevääringkonna ülemalt 26. 10. 20 a. nr. 6157.
- P a l u,** Jaan Jüri p., sõjav. vab. tunnistus, v. a. Valga kaitsevääringkonna ülemalt 31. 3. 20 a. nr. 1549.
- R e b a n e,** Johannes Jaani p., sõjav. vab. tunnistus, v. a. 7. jalaväe polgu ülemalt 14. 4. 20 a. nr. 7946.
- R e i n,** Jüri Jaani p., sõjav. vab. tunnistus, v. a. Sakala partisaanide üksiku pataljoni ülemalt 23. 11. 22 a. nr. 227/7975.
- V i l l e m s o n,** Jaan Jüri p., sõjav. vab. tunnistus, v. a. 10. jalaväe rügemendi ülemalt 30. 9. 23 a. nr. 6678.
- M a d i,** Hans Johani p., sõjav. vab. tunnistus, v. a. 2. jalaväe polgu ülemalt 28. 4. 20 a. nr. 1181.
- L a m p s o n,** Andres Johani p., sõjav. vab. tunnistus, v. a. 6. jalaväe polgu ülemalt 20. 3. 20 a. nr. 38.
- B r e n n e r,** Mihkel Sergei p., sõjav. vab. tunnistus, v. a. Sakala partisaanide üksiku pataljoni ülemalt 31. 5. 23 a. nr. 159/6143.
- S c h u l t s,** Johannes Prentsi p., sõjav. vab. tunnistus, v. a. Viljandi maak. rahväe ülemalt 23. 10. 20 a. nr. 13518.
- M a r t i n s o n,** Aleksander Tõnise p., sõjav. vab. tunnistus, v. a. 6. suurtükiväe grupi ülemalt 4. 5. 26 a. nr. 2136.
- M a r t i n s o n,** Aleksander Tõnise p., lasakeriistaluba, v. a. Viljandi prefektilt 20. 10. 26 a. nr. 1890.
- V i l d e,** Tõnis Jaani p., sõjav. vab. tunnistus, v. a. Sõjaväe kraamilao ülemalt 30. 11. 23 a. nr. 1761.
- U d r a s,** Elmar Leena p., sõjav. vab. tunnistus, v. a. 2. diviisi suurtükiväe 1. grupi ülemalt 4. 9. 24 a. nr. 1560.
- S a b a s,** August Karli p., sõjav. vab. tunnistus, v. a. Valga kaitsevääringkonna ülemalt 27. 10. 20 a. nr. 6207.
- M u s t,** Jaan Anna p., sõiduvõimehe luba, v. a. Tallinna linna majandusosakonnalt 20. 3. 22 a. nr. 233. (471)
- S e s t e r,** Johannes Antoni p., sõjav. vab. tunnistus, v. a. Tallinna linna komandandilt 20. 5. 21 a. nr. 9657. (472)
- T u d r e,** Aleksei Sahari p., sõjav. vab. tunnistus, v. a. Sõjaväe ühendatud õppeasutuse ülemalt 23. 5. 25 a. nr. 1102. (1226)

Tudre, Aleksei Sahari p., laskeriista hoidmise luba, v. a. Võru-Petseri abi-prefektilt 3. 11. 26 a. nr. 458. (1226)

Tudre, Aleksei Sahari p., kaitseleidu liikmekaart nr. 570/19672, v. a. Petseri maleva pealikult 20. 2. 26 a. (1226)

Ignaschov, Aleksander, sõjav. vab. tunnistus, v. a. 10. Sakala partisaanide polgu ülemalt 10. 8. 20 a. nr. 1135/12977. (1475)

Varsaoja, Egor, hobusepass, v. a. Järvesuu vallaval. 6. 11. 25 a. nr. 41. (1507)

Varsaoja, Egor, sõjav. vab. tunnistus, v. a. Petseri maak. rahvaväe komisjonilt 10. 1. 20 a. nr. 62/1729. (1506)

Pärn, Mart Daaveti p., hobusepass, v. a. Pärnu linna pol. jsk. ülemalt 12. 5. 21 a. nr. 379. (3902)

Lilles, Evald Hendriku p., kaitseväest vab. tunnistus, v. a. Pärnu maak. rahvaväe ülemalt 14. 1. 24 a. nr. 197. (3904)

Tolo, Aleksander Tooma p., kaitseväest vab. tunnistus, v. a. Pärnu kaitseväe ringkonna ülemalt 31. 12. 20 a. nr. 15414. (3906)

Reedik, Arnold Mihkli p., kaitseväest vab. tunnistus, v. a. Harju maak. rahvaväe ülemalt 6. 2. 26 a. nr. 13575. (3909)

Parakov, Valentin Reinholdi p., kaitseväest vab. tunnistus, v. a. Sidepataljoni ülemalt 30. 9. 26 a. nr. 4987. (3910)

Tomson, Jakob Jakobi p., hobusepass, v. a. Voltveti vallaval. 25. 9. 22 a. nr. 407-a. (3911)

Jakobson, Heinrich Juliuse p., kaitseväest vab. tunnistus, v. a. Pärnu maak. rahvaväe ülemalt 31. 12. 20 a. nr. 16207. (3913)

Toppa, Villem Hansu p., hobusepass, v. a. Kuksema vallaval. 2. 3. 25 a. nr. 202. (4671)

Toppa, Villem Hansu p., hobusepass, v. a. Kuksema vallaval. 4. 1. 21 a. nr. 228. (4672)

Bärengrub, Friedrich Johannese p., sõjav. vab. tunnistus, v. a. Järva maak. rahvaväe ülemalt 9. 6. 21 a. (4880)

Jürisson, Julius Jüri p., sõjav. vab. tunnistus, v. a. Harju maak. rahvaväe ülemalt 11. 1. 21 a. nr. 205. (4883)

Lucht, Mihkel Heinrichi p., sõjav. vab. tunnistus, v. a. Harju maak. rahvaväe ülemalt 11. 1. 24 a. nr. 455. (4898)

Burkevitsch, Karl, Nanseni pass, v. a. politsei peavalitsuselt 22. 1. 24 a. nr. 1472/1406. (4976)

Toop, Nikolai, sõjav. vab. tunnistus, v. a. Tallinna mereväe ekipaashist. (4849)

Tõnsau, Mihkel, sõjav. vab. tunnistus, v. a. Tallinna tagavara polgust 30. 3. 20 a. nr. 10168. (4847)

Must, Aleksander Jakobi p., sõjav. vab. tunnistus nr. 3459. (5470)

Must, Aleksander Jakobi p., hobusepass nr. 206. (5470)

Peets, Eduard Villemi p., sõjav. vab. tunnistus nr. 7762. (5470)

Usanov, Ivan Dementi p., sõjav. vab. tunnistus nr. 30258. (5470)

Vesnuhov, Ilja Ivani p., sõjav. vab. tunnistus nr. 31590. (5470)

Politsei peavalitsus ostab võistluspakkumisel:

**konstaabli paguneid,
prefekti ja komissari ning
kordnikkude
pagunite punumise nööri.**

Kinnised, 20-sendilise tempelmargiga varustatud pakkumised tuleb anda peavalitsusele hiljemalt 30. märtsiks s. a. kell 10 hommikul. Lähemaid teateid saab politsei peavalitsuse majandustoimkonnast igal tööpäeval kell 10—14.

E. Günther

Tallinnas, Kuninga tän. nr. 8.
Kõnetr. 15-99.

Osakonnad:

Tartus, Kaubahoov nr. 26.
Viljandis, Tartu tän. nr. 9

Suures valikus

tasku-, seina-, laua-, äratamis-

kellasid

soovitab

H. Markovitsch

Tallinn, Viru t. 15. Kõnetr. 26-52.
Suurim kellade ladu Eestis.

J. PUHK & POJAD

TALLINNAS,

Tartus, Narvas, Valgas, Petseris, Pärnus,
Viljandis, Rakveres, Jõgeval.

Oma suurveski püülid ja jahud

Suhkur, riis, tangud, herved, heeringad, sool
ja muud kolonial kaubad.

A/s Balti Puuvilla ja Sindi Kalevi vabrikute ladu

Tallinnas, Suur Karja tänav nr. 13.

Kõnetraat: Juhatus 24-66, üldine 2-41, arveosakond 31-58.

Igasuguse pleekimata ja pleegitud puuvilla riide
müük. Kõige täielikum kaleviriide välja-
valik, niisama ka Eesti Niidimanufak-
tuuri niidid kõigis numbrites ja värvides.

Müük ainult suurel arvul.